

До разової спеціалізованої вченої
ради Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ВІДГУК

рецензента доктора юридичних наук, професора, Заслуженого діяча науки і техніки України Юніна О.С., на дисертацію Лукавенка Ю.П. на тему «Підвищення інституціональної спроможності місцевих органів влади», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування

Актуальність теми дослідження. На підставі вивчення дисертації та публікацій здобувача Лукавенка Ю.П., слід зазначити наступне. У сучасних умовах децентралізації влади, реформування системи публічного управління та розвитку демократичного врядування ключового значення набуває підвищення інституціональної спроможності місцевих органів влади. Ефективна реалізація повноважень на місцевому рівні безпосередньо залежить від здатності інституцій формувати й реалізовувати публічну політику, забезпечувати якісне надання послуг населенню, раціонально використовувати бюджетні ресурси та забезпечувати участь громадян у прийнятті управлінських рішень. В умовах воєнного стану інституційна спроможність місцевого самоврядування є критично важливою передумовою забезпечення стійкості громад, підвищення рівня довіри до влади та реалізації стратегічних планів розвитку територій. Недостатній рівень кадрового, фінансового, організаційного та аналітичного забезпечення місцевих органів влади призводить до зниження ефективності управлінських рішень і стримує реалізацію реформ. Особливої актуальності тема дисертаційного дослідження набуває в контексті європейської інтеграції України, яка передбачає приведення національної системи публічного управління у відповідність до принципів Європейського Союзу, зокрема щодо субсидіарності, децентралізації, прозорості, ефективності та громадської участі. Підвищення інституціональної спроможності місцевих органів влади є важливим кроком

до впровадження європейських стандартів управління, а також до зміцнення місцевої демократії, розвитку партнерства на рівні територіальних громад та залучення міжнародної технічної допомоги. Таким чином, дослідження цієї проблематики є не лише актуальним і своєчасним, а й стратегічно важливим у контексті руху України до повноправного членства в Європейському Союзі.

Тема роботи «Підвищення інституціональної спроможності місцевих органів влади» є актуальною, відповідає змісту роботи, послідовно і логічно розкрита.

Методологічною основою дисертаційного дослідження є комплекс взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих методів, зокрема автором використано діалектичний метод, метод системного аналізу, метод моделювання, формально-логічний метод, порівняльно-ретроспективний метод, метод сходження від абстрактного до конкретного, метод інституціонального аналізу тощо. Така сукупність методів цілком забезпечує реалізацію поставлених задач.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні наукові результати дисертаційної роботи є належним чином обґрунтованими й підтвердженими участю автора в їх апробації. Зокрема, основні теоретичні положення, висновки та рекомендації за темою дисертаційного дослідження викладені у 5 наукових працях, серед яких: 3 статті у наукових фахових виданнях України та 2 тези доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій.

Наукова новизна результатів дослідження. Відповідно до тексту дисертації, теоретичні та практичні положення, висновки та рекомендації належно обґрунтовані і можуть бути впроваджені у процесі реформування публічного управління, що підкреслює як наукову, так і прикладну цінність цієї роботи.

Автором вперше розроблено та обґрунтовано концептуальне бачення комплексу взаємопідтримуючих концептуальних положень щодо підвищення інституціональної спроможності місцевих органів влади в Україні в умовах

воєнного стану, які базуються на досвіді успішної діяльності органів місцевої влади зарубіжних країн, сервісній філософії місцевої влади, на інтегральному підході до управління за критерієм мінімізації трансформаційних витрат, для реалізації чого запропоновано інструментарій оцінювання інституціональної спроможності з використанням розроблених методико-технологічних моделей та суб'єктивних і об'єктивних показників.

Науково значущими є удосконалення автором:

- понятійно-категоріального апарату інституціональної спроможності місцевих органів влади, зокрема уточнення понять «інституціональна спроможність», «управління розвитком інституціональної спроможності», «трансакційні витрати»;

- матриці характеристик інституціоналізації місцевої влади в Україні, координати якої на думку автора представляють собою перелік критично важливих характеристик-орієнтирів цього інституту та розкривають зміст основних його функцій, визначених на основі сервісної філософії;

- підходів щодо дослідження зарубіжного досвіду функціонування місцевої влади, зокрема через порівняння успішних та негативних практик країн, які розвиваються;

- уявлення щодо процесу інституціональних змін, спрямованих на підвищення ефективності інституціонального розвитку місцевої влади шляхом зниження трансформаційних витрат, зокрема з урахуванням характеристик самого інституту місцевої влади як організації.

Загалом, положення наукової новизни є належним чином обґрунтованими.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Дисертація Ю.Лукавенка складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури та додатків. Підрозділи рівномірні за обсягами, доволі логічно викладені, мають великий вміст теоретичних обґрунтувань і прикладних досліджень.

У першому розділі систематизовано та узагальнено понятійно-категоріальні інтерпретації інституціональної спроможності місцевої влади в Україні шляхом дослідження проблем функціонування і розвитку місцевої влади в державно-управлінському дискурсі, а також інституціональних аспектів функціонування місцевої влади в умовах реформи децентралізації та проведено інтерпретацію інституціональної спроможності місцевих органів влади, що дозволило напрацювати авторське визначення поняття «інституціональна спроможність місцевих органів влади» та дійти висновку, що інституційна спроможність місцевих органів влади залежить від різних факторів, які згруповано в п'ять вимірів за методологією Гільдербранда і Гріндла: середовище дій, інституційний контекст публічного сектору, цільова мережа, організації та людські ресурси.

У другому розділі автором проведено оцінку рівня та детермінант інституціональної спроможності місцевих органів влади, зокрема досліджено аналітичні засади інституціональної спроможності, об'єктивні і суб'єктивні показники інституціональної спроможності місцевих органів влади, рівень задоволеності громадян якістю публічних послуг як суб'єктивний показник оцінювання інституціональної спроможності місцевих органів влади, що дозволило дійти висновку, що рівень інституціональної спроможності місцевих органів влади в Україні на поточний момент за оцінкою громадян загалом є недостатнім з точки зору їх здатності надавати якісні та доступні публічні послуги з актуальним асортиментом.

У третьому розділі автором визначено напрями удосконалення розвитку інституціональної спроможності місцевих органів влади на основі зарубіжного досвіду, а саме: розглянуто роль зовнішніх та внутрішніх факторів у визначенні інституціональної спроможності місцевих органів влади, проаналізовано детермінанти в організаційному вимірі, які можуть вплинути на інституціональну спроможність місцевих органів влади, проаналізовано детермінанти інституціональної спроможності місцевих органів влади з точки зору кадрового виміру, проведено аналіз відносного

ступеню як бюрократичної, так і політичної підзвітності, з якою стикаються місцеві органи влади, та запропоновано авторську модель розвитку інституціональної спроможності місцевих органів влади в Україні.

Зміст роботи є достатнім і логічно викладеним, корелюється з поставленими завданнями, науковою новизною і висновками. Автор використовує широке коло методів дослідження.

Анотації відображають основний зміст роботи. Автор доволі коректно здійснює цитування. Робота містить табличні і графічні матеріали, де доволі вдало візуалізуються авторські узагальнення.

Разм із тим, варто вказати на певні дискусійні моменти роботи.

1. У підрозділі 2.3 у рамках дослідження інституціональної спроможності місцевих органів влади щодо надання публічних послуг за оцінкою їх клієнтів, у тому числі аналізуються територіальні підрозділи АТ «Ощадбанк» та КП «Дніпроводоканал». Зазначимо, що АТ «Ощадбанк» (включно з територіальними підрозділами) є суб'єктом підприємницької діяльності, комерційним банком, який перебуває в державній власності, а КП «Дніпроводоканал» – суб'єктом підприємницької діяльності, надавачем житлово-комунальних послуг, підприємством, яке перебуває в комунальній власності Дніпровської міської ради. Тобто зазначені об'єкти дослідження не є територіальними підрозділами центральних органів державної влади чи органами місцевого самоврядування, якість надання публічних послуг якими необхідно було дослідити. Відповідно, доцільно аргументувати доцільність дослідження цих суб'єктів у контексті питання, що вивчається.

2. Автор слушно звертається до міжнародного досвіду функціонування місцевої влади та управлінських інститутів, однак, на нашу думку, у роботі бракує глибшого аналізу механізмів адаптації цих практик до специфіки української правової, економічної, політичної та соціальної системи, що викликає ризик механічного перенесення іноземних підходів до підвищення рівня інституціональної спроможності місцевих органів влади без належного врахування українських реалій.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи науково обґрунтовані і мають теоретичне та практичне значення для розвитку наукової галузі публічного управління, зазначені неточності й дискусійні положення не знижують наукової цінності й цілісності цієї дисертації.

В цілому, дисертація Юрія Лукавенка на тему «Підвищення інституціональної спроможності місцевих органів влади», може бути визнаною такою, що відповідає за своїм змістом та сукупністю отриманих наукових результатів вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступня доктора філософії» (Постанова КМУ № 44 від 12.01.2022 року) та вимогам щодо оформлення дисертацій (наказ МОН № 40 від 12.01.2017 року), а її автор – Лукавенко Юрій Петрович – заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Рецензент
Проректор
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України

Олександр ЮНІН